

Könyvespolc

ÖRÖKBEOFOGADÁS ES NEVELŐSZÜLŐI GONDOSKODÁS MIÉRT ÉS HOGYAN?

Carole R. Smith (Practical Social Work Macmillan 1984)

Ez a könyv egy Angliában igen ismert és népszerű sorozat tagjaként jelent meg 1984-ben. Angliában hagyományai vannak az örökbefogadó- és nevelőszülői családokkal folytatott szociális munkának, és a kérdéskör jogi szabályozása is alaposabb, mint hazánkban. Ennek következtében ez a könyv széles szakirodalomra és alapos gyakorlati ismeretekre támaszkodik, amikor hét fejezetben ismerteti lépésről lépésre ezt az igen nehéz területét a szociális munkának. Az első fejezetben kimerítő irodalmi anyagra támaszkodva mutatja be a szerző az örökbefogadásnak és a szociális munka hatásának összefüggéseit. A második fejezetben, amely a „Vér nem válik vízzé?” címet viseli, nemzetközi összehasonlító tanulmányok kapcsán tárgyalja az olyan kényes kérdéseket, mint a fajközi örökbefogadás. Ezután fejezeteken keresztül részleteiben megy végig az örökbefogadás, vagy nevelőszülőhöz kiadás előkészítésétől kezdve a befogadás segítségén keresztül egészen a későbbiek során felmerülő problémák megoldásában való segítségnyújtásig a munka minden fázisán. A záró, hetedik fejezet rövid áttekintést nyújt a kérdéskör társadalomtudományi és jogi vonatkozásairól.

Ezt a kötetet végül a könyvből vett egyik "KIS HERCEG" idézettel szeretném az olvasók figyelmébe ajánlani.:

„Te pillanatnyilag nem vagy számomra más, mint egy ugyanolyan kislány, mint a többi száz- meg százezer. És szükségem sincs rád. Ahogyan neked sincs énrám. Számodra én is csak ugyanolyan róka vagyok, mint a többi száz- meg százezer. De ha megszeliédtesz, szükségünk lesz egymásra. Egyetlen leszel számomra a világon. És én is egyetlen leszek a te számodra.”

Thomas Gordon: P. E. T. A SZÜLŐI EREDMÉNYESSÉG TANULÁSA

Tényleg szeretjük a gyerekeket, vagy csak bizonyos fajta gyerekeket? Ezt, az első olvasásra meghökkentő kérdő-mondatot a Gordon módszert ismertető könyvből vettem. Mai rohanó világunkban, s a nemzedékenként (esetleg többször) változó értékrendek embert s jellemet próbára tévő helyzetében nem ritkán még magunkat sem értjük, nemhogy gyermekeink viselkedését, cselekvéseinek, gondolkodásának motívumait.

Meg aztán, ha máshol nem, hát otthon szeretünk parancsolgatni. Amennyiben a házastársnak nem lehet, hát a gyerekeknek. El sem gondolkozunk azon, hogy nemcsak a tartalom, tehát üzenetünk lényege a fontos, hanem annak megfogalmazása, csomagolása is. Ki nem élt meg már olyan szituációt - néha saját lakásában -, hogy a kedves szülő ráförmed a csemetéjére: "Vedd le a lábad a fotelról, de azonnal!" Ugyanezt barátjának, ismerősének már így mondja: "Félek, hogy a cipőd nyomot hagy ezen a világos huzaton!" Ugye mennyivel más az utóbbi közlés megfogalmazása?

Nekünk felnőtteknek be kell látnunk, hogy minden új nemzedéknek egy idő múlva eleget lesz a felnőttek tekintélyelvűségéből. Ahogy a német mondja, dafke lázad, csak azért se/is. A könyv címében szereplő mozaikszó a P. E. T. nem egybeolvasandó - mielőtt bárki bizonyos játékokra gondolna - az angol Parent Effectiveness Training, azaz a Szülői Eredményességi Tréning rövidítése. A kulcsszó az eredményesség. A szülőknek és a gyerekeknek többsége - lelke mélyén - egy esetleges konfliktushelyzetből mindenképpen nyertesként akar kikerülni. Nos ez a könyv megtanítja a felnőtteket arra, hogy létezik "vesztes nélküli" módszer is valakinek, esetünkben a gyermeknek a meggyőzésére.

Gondolat, Budapest, 1991.

**Forrai R. Katalin - Hegedűs Tóth András:
KÉT TANULMÁNY A CIGÁNY GYERMEKEKRŐL**

Az ismert szerzőpáros egy olyan nyári tábor életét írja le, amelyet cigány gyermekek számára szerveztek. E sajátos, diaszpórában élő etnikumhoz tartozó gyerekek, számos ok miatt, nem kevés fontos ismeretet, készséget, tárgyi tudást nélkülözve kerülnek óvodába, iskolába. Ezen hiányzó ismereteket nem könnyű korrigálni, még lelkes pedagógusi munkával sem. A cigánygyerekek (s nemcsak gyerekek) igen erősen kötődnek közösségükhöz. Minél "magasabb fokú" oktatási intézménybe kerülnek, annál inkább távolodnak a kibocsátó közegüktől, környezetüktől. Ez beilleszkedési zavarokkal, s kudarcélmények sorozatával jár. Ez még akkor is így van, ha az új óvodai iskolai közösség tagjai életkorukból adódóan nagyobb befogadási hajlandósággal rendelkeznek, mint a felnőtt társadalom tagjai. A cigánygyerekek számára az idegen értékek megismerése, el és befogadása nem könnyű.

Ide kívánkozik egy idézet a bejás (cigány) indulóból:

*"Zöld az erdő, zöld a hegy is.
A szerencse jön is, megy is,
Gondok kése húsunkba vág,
képmutató lett a világ."*

Nos, hogy mennyire lett képmutató a világ, nem tudom. Egy biztos, a cigánysággal - ezen belül a cigány ifjúsággal kapcsolatos problémák (gondoljunk csak a bőséges gyermekáldásra) nem kisebbednek, hanem újra, sőt "bővítetten újra" termelődnek. Ez természetesen nemcsak a gyerekekkel kapcsolatba kerülő pedagógusokat, hanem az önkormányzati tisztségviselőket, a családvédelmi, szociális munkával foglalkozókat is érinti. Ma már nem elég az elegáns távolságtartás, vagy a "szerencsére nálunk alig van cigány, legyen ez más gondja" látszólag kényelmes pozíciója. Sajnos az ilyen cigánytáborok még ritkaságszámba mennek. A könyv sorait olvasva - a szerzők minden tárgyilagossága ellenére - nem tudok szabadulni a rácsodálkozás, "jé ilyen sorsok is vannak Európában" gyanújától. Reméljük a szerzők szándéka, s e könyv haszna több lesz a "csináltunk egy tábort, és írunk belőle egy jó kis könyvet" esendő szándékánál.

Akadémiai Könyvkiadó, Budapest, 1991.

Lean Shifrin Averick: APÓS, ANYÓS, VŐ, MENY...

Hát igen. A család nemcsak egyenes ágon, hanem oldalágon is terebélyesedik. Az anyós-meny-vő kapcsolat csak látszólag vonatkozik csupán a felnőttek világára. A családban gyerekek is vannak. S a házi béke templomának oszlopait megdöngetheti egy kiadós haragszomrád. A gyermekek tanúi, rosszabb esetben szenvedő alanyai a civakodásoknak. Van, amikor az idős szülők is rátesznek egy lapáttal erre azzal, hogy "kit szeretsz jobban, engem, vagy a másik nagyit" stílusú kérdésekkel ostromolják őket. A gyermek nem érti a dolgot, elkezd "visekedni", ... majd hazudni.

A gyermek a szenvedő alanya annak, ha a család mondjuk Szilveszter napján 3-4 lakás között pendlizik (lehetőleg keresztül-kasul cikázva a városon mert az egyik nagyszülőhöz elmegyünk, akkor nem tehetjük meg a másik mamival, hogy nála ne tegyünk tiszteletünket. Aztán, hogy a gyerek hányszor bújik ki a kezeslábasból, hányszor uzsonnázik az ünnepi asztalról, hányszor kell szinte óránként másnak örülni, szavaim ugyanazt a verset, stb. az már a felnőttet sokszor nem érdekli.

Természetesen nem szeretném a témát az elgondolkodtató "ha szereted az anyósodat, biztosan jó szülő vagy" - összefüggésre leszűkíteni, mert a dolog ennél bonyolultabb. Mint minden, mint az élet.

Gondolat, Budapest, 1991.

Révi Eszter: A SÁTÁNFIÚK

A cím igaz. Valóban fiúkról, fiatalokról, időnként lányokról szól a könyv, olyanokról, akiknek a jó része még nem töltötte be a tizennyolcadik életévét. Bevezetésképpen egy idézet az interjúkötetből:

- Az előbbiekről szólva úgy fogalmaztál, hogy "egyfajta áldozat". Milyen másfajta áldozatok vannak még?
- Egyelőre állat-áldozatok.
- Egyelőre?
- Igen.
- És utánuk mi fog következni?
- Az ember, ha majd eljön az ideje."

A sátánhoz kötődő szekták elszigetelten működnek az ország néhány városában, településén. Tevékenységük nagyritkán kap nyilvánosságot. Mindig úgy kezdődik, hogy néhány fiatal összeáll, csak éppen nem gittegylet alapításának szándékával, hanem azért, hogy "valami mást" csináljanak. Nincs adat arról, hogy mennyire tartósak ezek a szövetségek, amelyek kívül helyezik magukat a társadalom írott és íratlan törvényein. Tevékenységüknek legfeljebb kriminális következményeiről értesülünk olykor-olykor. A szerző másfél éves kutatómunkával került kapcsolatba néhány szektataggal. Mint sok minden más, ez is a véletlennek köszönhető. Egy családtagot kísért el egy vallásos közösségbe, s ott ismerkedett meg két "kiugrott" sátánfiúval. Az azonosítható adatok megváltoztatásával leírt beszélgetések megrázók. Sajátos módon egyes szekták amolyan Sobri Jóskás igazságtévő szerepben tevékenykednek, néha igen drasztikus módon büntetve azokat az embereket, akik szerintük rászolgáltak erre. Természetesen egymást is büntetik, s a beavatási szertartások (nemenként eltérő változatban) sem hiányoznak a csuklyás összejöveletelekről. A szektatagok között szakmunkástanulótól a főiskolásig szinte minden társadalmi státusú fiatal képviselve van. A sok graffitthez szokott ember már szinte közömbösen megy el a fali firkaalmányok mellett. Így a fejjel lefelé ábrázolt kereszt előtt is. Pedig ez a sátán "üzenete". Tehát ők - mármint a sátán képviselői - itt vannak. S ilyenkor nemcsak az a gond, hogy nehéz lemosni a piros festéket a falról, hanem más is. Ez viszont talán egy másik könyv témája lehetne.

Conexus, Budapest, 1991.

**Ivonne Keuls:
A GYILKOS FŰ (DÁVID S. ANYJA)**

Látszólag rengeteg beszélünk a drogvészélyről és a veszélyeztetettekről, de ez a könyv rádöbrentett arra, hogy nem eleget és talán nem jól. Egy regényről van szó, amely azonban a legjobb értelemben vett szakirodalomnak is nevezhető. Szakember és laikus, érintett és rettegő, kíváncsi és hitetlenkedő egyaránt haszonnal forgathatja a holland író immár 12. nyelven megjelenő munkáját, amely szokatlan módon nem a drogossá lett fiút, Dávidot, hanem anyját és családját mutatja be részletesen. Izgalmas bepillantani egy olyan rendezett család életébe, ahol a szokványos környezettanulmány készítője semmi kivétlnivalót nem találhatna. A mérnök apa, és az otthon rajzolgató és 4 gyermekét jólétben ellátó anya legidősebb fia mégis, első pillantásra érthetetlen módon, kábítószeres, deviáns lesz. Mi minden van a díszletek mögött, mi minden befolyásolja egy gyerek, egy család életét, mit kell és mit lehet szülőként, testvérként tenni egy ilyen helyzetben? Hányféle szakember, miféle segítséget akar és tud nyújtani? Hogyan alakul ki az önsegítő csoport, ezúttal a szülőké, amely nem elsősorban a bajbajutott gyereket, hanem az önvádlással, kétségbeeséssel, információhiánnyal, dühvel küzdő szülőt segíti. Dávid S. anyja el tudja engedni a fiát, ami nem biztos, hogy a magyar közvéleményben sikeres megoldásnak tűnik, talán ezért is fontos, hogy ez a könyv magyarul is megjelent és magunkban vagy hangosan polemizálhatunk arról, mi a jó, vannak-e megoldások, kinek a felelőssége, dolga a támogatás, milyen támasza van nálunk a rászoruló családoknak, gyerekeknek, tudjuk-e pontosan, mit és miért gondolunk erről?

*Megrendelhető:
Magazin Könyvkiadó, Budapest
1068 Dózsa György út 84/a.*

Köszöntő

Kedves Olvasók, Kedves Kollégák!

Egy sok szempontból megújuló lapot tartanak kezükben, melynek késedelmes megjelenéséért utólag is elnézést kérünk. A rajtunk kívül álló anyagi és személyi okok remélhetőleg véglegesen elhárultak.

A lap gazdája, az OIK Gyermek- és Ifjúságvédelmi Felügyeleti és Továbbképzési Önálló Osztálya, immár a FICE közreműködése nélkül jelenti meg a lapot. Jelentős változások következtek be az osztály munkájában és személyi összetételében egyaránt. Szeretnénk, ha ezek a változások példaként szolgálhatnának arra, hogy a szakmai nézetek eltérése, érvekkel és nem érzelmekkel alátámasztott vitát eredményeznek, és valamennyi, a gyerekek és a gyerekvédelmet szolgáló nézet ütköztetését lehetővé teszik.

A formálódó és sokféle érdeket érintő, sokszor sértő magyar család- és gyermekvédelemben az eddiginél is nagyobb szükségét érezzük egy dinamikus, az eseményekre gyorsan reagáló, információt, ismereteket publikáló lapra. A lap eddigi hagyományait szeretnénk követni, ezúton is megköszönve a korábbi szerkesztők és a szerkesztőbizottság munkáját. Ugyanakkor reményeink szerint lehetőséget tudunk teremteni az eddiginél gyakoribb megjelenésre, ezzel is kielégítve a területen dolgozók információ- és ismeretigényét. Igyekezni fogunk minél sokrétűbben tájékoztatni a várható változásokról és